

Kié a felelősség?

Kegyelmi botrány a közvéleményben

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

2024. március

- A Republikon Intézet megvizsgálta, a választók szerint kit terhel a felelősség a kegyelmi botrány ügyében, a négy „főszereplő”, Orbán Viktor, Varga Judit, Novák Katalin és Balog Zoltán közül.
- Mindössze a válaszadók negyede tartja Novák Katalin köztársasági elnököt az elnöki kegyelmi ügy fő felelősének, annak ellenére, hogy egyedül ő adhat kegyelmet. A kérdezettek egyértelműen Orbán Viktort tartják fő felelősnek. A teljes népesség 38 százaléka okolja a miniszterelnököt. Balog Zoltánt a teljes népesség 14 százaléka, Varga Juditot mindössze 2 százaléka tartja felelősnek.
- A **Fidesz-KDNP szavazók** többsége, 37 százaléka nem meglepő módon Novák Katalint tartja felelősnek a kegyelmi döntésért. A Fidesz-KDNP köreiben a másodrendű felelős Balog Zoltán – a kormánypártiak negyede a püspököt okolja K. Endre szabadulásáért.
- Még a kormánypárti szavazók 9 százaléka szerint is Orbán Viktort terheli a kegyelmi döntés felelőssége. Ez azt jelenti, hogy a saját tábor tizede kormányfőként és egy végletekig központosított rendszer vezetőjeként a miniszterelnököt okolja K. Endre felmentéséért. Varga Judit a kormánypártiak 4 százaléka szerint felelős a kegyelemért, ez kétszerese a teljes népességben mért arálynak, de továbbra is alacsony, főleg, hogy a kormánypárti kommunikációban a két nő közvetlen felelősként volt feltüntetve, míg Balog később került a képbe.
- Az **ellenzéki szavazók** 57 százaléka szerint Orbán Viktor a felelős a kegyelmi botrányért. Mindössze az ellenzékiek egyötöde gondolja, hogy Novák Katalint terheli a felelősség K. Endre ügyében. 11 százalék okolja Balog Zoltánt, az ellenzék 3 százaléka szerint pedig Varga Judit a fő felelős.
- A **Mi Hazánk szavazók** 46 százaléka szerint Orbán a felelős a kegyelmi botrányért. Az ellenzék többi pártjához képest a Mi Hazánkosiak körében jóval magasabb a Balog Zoltánt felelősségre vonók aránya, 20 százalék. Ebben a körben a legalacsonyabb, mindössze 18 százalék a Novák Katalint okolók aránya, a Mi Hazánk szavazók nem gondolják autonóm szereplőnek a volt elnököt.
- A **bizonytalanok** többsége, 37 százaléka is Orbán Viktort tartja legfőbb felelősnek a kegyelmi botrányban. Novák Katalin második helyen áll, a bizonytalanok kevesebb, mint egynegyede tartja felelősnek K. Endre felmentéséért. A Balog Zoltán-szál nem jutott el a bizonytalanokhoz, mindössze 8 százalék tartja őt a legfőbb felelősnek, és csupán 1 százalék okolja Varga Juditot.

Februárban futótűzként járta be a magyar nyilvánosságot a „pedofilbotrány”, azaz K. Endre, a kényszerítésért elítélt bicskei tanár kegyelmi ügye, amely Novák Katalin köztársasági elnök és Varga Judit volt igazságügyi miniszter lemondásához vezetett. Leginkább az újságírók fáradhatatlan munkájának köszönhetően a kormányzat szűkszavúságának ellenére is kezd körvonalazódni, hogyan született a „megosztó” (vagy inkább széles körben elutasított) kegyelmi döntés. Továbbra is homály fed számos részletet, de a sajtó jelenlegi információi szerint Orbán Viktor tudta nélkül kapott kegyelmet a bűnelkövető, és ezt Balog Zoltán Fidesz-püspök lobbitevékenysége tette lehetővé.

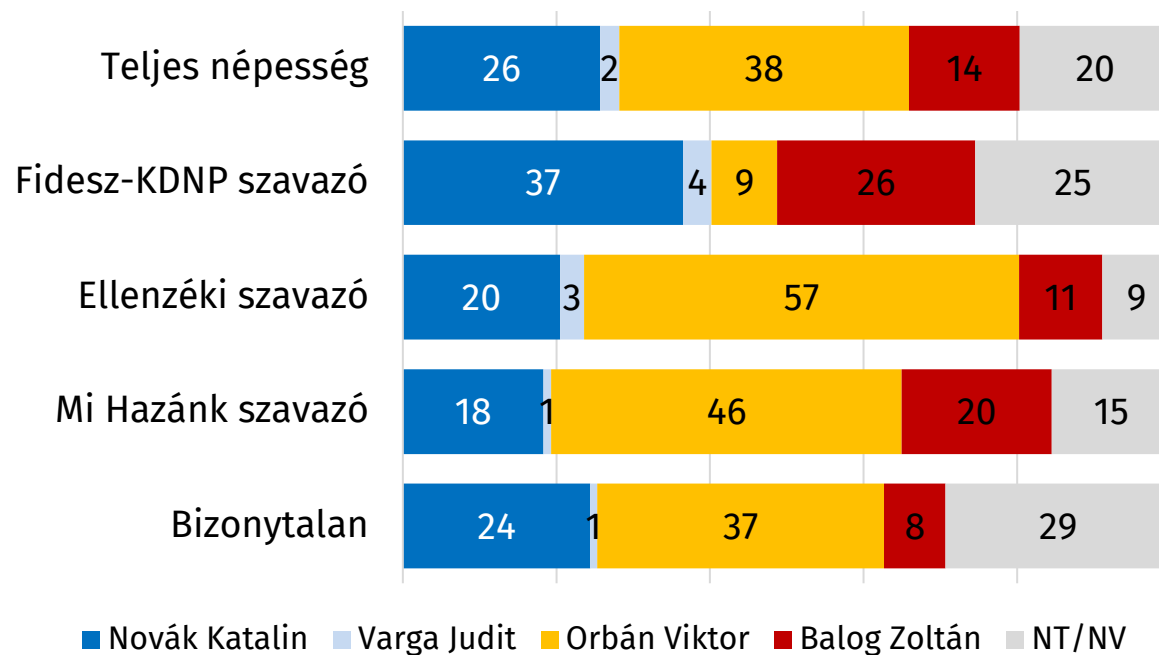
Bármilyen legyen a teljes igazság, fel lett adva a lecke a hírfogyasztóknak, hogy tájékozódjanak a jelenlegi hírdömpingben. Nem túlzás azt állítani, hogy a teljes magyar sajtó ezzel az ügyel volt elfoglalva, nem is beszélve a pártokról, akik változatos módszerekkel próbálták és próbálják napirenden tartani az ügyet, egyébként helyesen. Az oknyomozók arra hajlanak, hogy Balog Zoltán volt a kegyelmi eljárás motorja, az ellenzéki pártok Orbán Viktor felelősségét hangsúlyozzák, a Fidesz-KDNP pedig Novák Katalin önálló akciójaként kezeli a történeteket. A Republikon Intézet megvizsgálta¹, a választók kit tartanak felelősnek a széleskörűen elutasított kegyelmi döntésért a kegyelmi ügy négy „főszereplője”, Orbán Viktor, Varga Judit, Novák Katalin és Balog Zoltán közül.

¹ A kutatás 1000 fő telefonos megkérdezésével készült 2024. február 21-28. között. A kutatás nem, kor, iskolai végzettség és lakóhely szerint reprezentatív az ország felnőtt korú lakosságára. Hibahatár +/- 3,2%

Mindössze a válaszadók negyede tartja Novák Katalin köztársasági elnököt az elnöki kegyelmi ügy fő felelősének, annak ellenére, hogy az elnöki kegyelem kizárólagos államfői jogkör. A kérdezettek egyértelműen Orbán Viktort tartják fő felelősnek. A teljes népesség 38 százaléka a miniszterelnököt okolja a kegyelmi döntésért, melynek több magyarázata lehet: egyfelől a kérelem az Orbán-kormány Igazságügyi Minisztériumának rostáján ment át, beleértve az igazságügyi minisztert, Varga Juditot, aki megtagadhatta volna a kegyelmi döntés aláírását, és a kormányfő felelősséggel tartozik a kormány döntése miatt. Másfelől a magyar államra a választók centralizált rendszerként tekintenek, melyben Orbán Viktoré a végső szó, különösen az ehhez hasonló kényes ügyekben. A jogállamiság állapotáról alkotott közvélekedést tükrözi, hogy a választók azt gondolják, a független államfő nem dönthetett a miniszterelnök nélkül. Ugyanakkor a szakértők és újságírók jelenleg afelé hajlanak, hogy Balog Zoltán magánakciója volt K. Endre felmentése, és ha a miniszterelnök tudott volna róla, nem egyezik bele, mert egy esetleges botrány súlyos politikai kárt okozhat a kormánypártnak. A választók ugyanakkor máshogy gondolkodnak: mindössze 14 százalék tartja Balogot fő felelősnek. Természetesen hivatali szempontból nem is tekinthető fő felelősnek, hiszen államfői tanácsadó pozícióban nincs döntési jogköre, csupán tanácsadóként támogatta K. Endre kegyelmezését. Tudjuk viszont, hogy Balognak nem elhanyagolható személyes gravitációja van Novák tanácsadójaként, mint az államfő korábbi főnöke és mentora.

Varga Judit mindössze a kérdezettek 2 százaléka szerint fő felelőse a botránynak. A kormányzati kommunikáció azt hangsúlyozta az ügyben, hogy a volt igazságügyi miniszter 25 éves alkotmányos gyakorlatnak megfelelően ellenjegyezte (jóváhagyta) Novák Katalin döntését. Valóban ez a szokás, ugyanakkor erre semmi nem kötelezi az igazságügyi minisztert, sőt, volt rá példa, hogy elnöki kegyelem miniszteri ellenjegyzés hiányában megghiúsult Magyarországon. Úgy is mondhatjuk, Varga Juditnak hatalmában állt a kegyelmet megakadályozni, mint utolsó láncszem az eljárásban, így a végső felelősség hatásköréből fakadóan őt terheli. A politikai valóság persze az, hogy Varga Judit döntési autonómiája kisebb ennél, és ezt a választók is érzékelik. Magyar Péternek, Varga exférjének nyilatkozatai szintén hozzájárulhattak ahhoz, hogy más szereplőkre irányul a figyelem és népharag.

Ön szerint első sorban kit terhel a felelősség azért, hogy K. Endre elnöki kegyelemben részesült? (%)

1. ábra: A kegyelmi botrány fő felelőse ellenzéki, kormánypárti, Mi Hazánk szavazók és bizonytalanok szerint.

Érdekes megvizsgálni az egyes szavazótáborok közötti véleménykülönbséget is. A Fidesz-KDNP szavazók többsége, 37 százaléka nem meglepő módon Novák Katalint tartja felelősnek a kegyelmi döntésért. Ez egybecseng a kormánypárti kommunikációval is. A Fidesz-KDNP köreiből a másodrendű felelős Balog Zoltán – a kormánypártiak negyede a püspököt okolja K. Endre szabadulásáért. Ez a sajtó birtokába jutott információkkal is egybecseng, melyek azt sugallják, Balog szerepe jelentős volt az ügyben, míg Orbán Viktor nem tudott semmiről. Természetesen a kormánypártiak is érdekében állna, hogy kormányoldali informátorok arról informálják az oknyomozókat, hogy igazából Balog Zoltán a miniszterelnök tudta nélkül cselekedett, hiszen Balog bukásának politikai súlya kisebb. Ez azonban erős fantáziát igényel, és valóban nehéz elképzelni, hogy Orbán Viktor jóváhagyjon egy kegyelmi döntést egy pedofil ügyben, és vállalja a politikai retorziót. Varga Judit a kormánypártiak 4 százaléka szerint felelős a kegyelemért, ez kétszerese a teljes népességben mért aránynak, de továbbra is alacsony, főleg, hogy a kormánypárti kommunikációban a két nő közvetlen felelősként volt feltüntetve, míg Balog később került a képbe, és tagadta, hogy szerepe lett volna a kegyelmi ügyben. A kormánypárti szavazók 9 százaléka szerint a kegyelmi döntés felelőssége Orbán Viktor terheli. Ez azt jelenti, hogy a saját tábor tizede kormányfőként és egy végletekig központosított rendszer vezetőjeként a miniszterelnököt okolja K. Endre felmentéséért. Feltételezhetjük ezek alapján, hogy a Fidesz-KDNP szavazók egy

része nem hiszi el a kormánypárt állítását, miszerint Orbán a sajtóból értesült a kegyelmi ügyről.

Az ellenzéki szavazók 57 százaléka szerint Orbán Viktor a felelős a kegyelmi botrányért, egyértelműen a miniszterelnökre irányul a figyelem ebben az ügyben is. Az ellenzéki pártok többsége osztotta ezt a véleményt. Mindössze az ellenzékiek egyötöde gondolja, hogy Novák Katalint terheli a felelősség K. Endre ügyében. Csupán 11 százalék okolja Balog Zoltánt a sajtóhírek ellenére. Az ellenzék 3 százaléka szerint Varga Judit a fő felelős.

A Mi Hazánkat külön vizsgáltuk, mert szavazói erősen különböznek a baloldali-liberális ellenzéki tömbtől, ugyanakkor a párt Fidesz-KDNP-vel való alkalmi összejátszása ellenére aligha nevezhető kormánypártinak. Ez abból is látszik, hogy a Mi Hazánk szavazók 46 százaléka szerint Orbán a felelős a kegyelmi botrányért. Az ellenzék többi pártjához képest a Mi Hazánkosok körében jóval magasabb a Balog Zoltánt felelősségre vonók aránya, 20 százalék. Ebben a körben mindössze 18 százalék gondolja Novák Katalint felelősnek az elnöki kegyelemért, hiába ő az egyetlen, aki kegyelmet adhat. A Mi Hazánk szavazók körében a legalacsonyabb tehát azok aránya, akik mindezt a botrányt a volt köztársasági elnöknek róják fel, ami azt sugallja, hogy ebben a táborban kérdőjelezzik meg leginkább Novák Katalin kompetenciáját, autonómiáját.

Megvizsgáltuk a pártatlan, bizonytalan válaszadókat is. A bizonytalanok többsége, 37 százaléka Orbán Viktort tartja legfőbb felelősnek a kegyelmi botrányban. Novák Katalin második helyen áll, a bizonytalanok kevesebb, mint egynegyede tartja felelősnek K. Endre felmentéséért. A Balog Zoltán-szál nem jutott el a bizonytalanokhoz, mindössze 8 százalék tartja őt a legfőbb felelősnek, és csupán 1 százalék okolja Varga Juditot. A bizonytalanok közel harmada abban is bizonytalan volt, kit terhel a felelősség, utána a Fidesz-KDNP szavazók körében volt a legnagyobb a bizonytalanság, 25 százalék. Láthatóan a kormánypártiak jelentős része nem tudja hová tenni ezt a váratlan kegyelmi botrányt. Ezzel ellentétben az ellenzékiek mindössze 9 százaléka nem tudott válaszolni a felelősséggel kapcsolatos kérdésre, láthatóan ezeknek a szavazóknak nem okozott fejfájást megmagyarázni a történeteket.

Jelenleg két vezető álláspont jellemzi a közvélekedést a pedofilbotrányal kapcsolatban. Az egyik szerint a kegyelmi ügy rendszerhiba volt, amely Orbán Viktort és belső körét is meglepte, és komoly fejfájást okozott nekik a botrány kézben tartása (mely mérsékelten sikerült). Egy urambátyám-típusú interakciókra épülő eljárás, amelynek hátszelét Balog Zoltán személyes ismeretsége biztosította. Ez arra enged következtetni, hogy hasonló ügyek és megállapodások átszövik az Orbán-rendszert a miniszteri szint alatt is, és ez az ügy csupán egy a sok pult alatt intézett szívességből, azzal a különbséggel, hogy kiderült. A másik álláspont szerint

ez a kegyelmi ügy olyan jelentőségű, együtt az ugyanazon napon aláírt, Budaházy Györgyöt érintő kegyelemmel, hogy az erősen központosított Orbán-rendszerben egy ponton a miniszterelnök asztalára került, aki vállalta a kegyelmi döntéssel járó kockázatot. Ez az álláspont az ellenzéki pártok kommunikációjára jellemző, míg az előbbi a sajtóhoz kapcsolódik.

Az biztos, hogy meglepően alacsony a Varga Juditnak és Novák Katalinnak tulajdonított felelősség aránya. Ebben a tekintetben a kormánypárti kommunikációs gépezet nem tudta elérni, hogy a közvetített álláspont közmegegyezéssé váljon, miszerint a felelősségre vonás a két politikus lemondásával megtörtént. Természetesen az Orbán Viktorra irányuló indulat egy részét sikerült kezelni, átalakítani, de továbbra is az az uralkodó álláspont, hogy miniszterelnökként felelősséggel tartozik a felháborodást keltő kegyelmi ügyért, akkor is, ha nem tudott róla. Ez abban is nyomon követhető, hogy a kormánypártiak tizede és a Mi Hazánk szavazók közel fele, valamint a pártatlanok több, mint harmada is őt tartja felelősnek, nem beszélve az ellenzékről. Varga Judit karaktere sérült talán a legkevésbé, hiába írta alá K. Endre kegyelmét, hiába volt alkalma megakadályozni azt. Jelenleg nem ismert, Varga Judit ajánlásával küldte-e tovább a kegyelmi kérelmet az államfőnek, vagy ajánlása nélkül, de a sajtó szerint utóbbiról van szó. Ezt az információt a kormány visszatartja, érthető módon nem szeretnék, ha a kérdés megválaszolása további kérdéseket szülne. Magyar Péter nyilatkozatai szintén segíthettek Varga Juditra irányuló harag enyhítésében.

Kétségkívül az elmúlt évek legnagyobb politikai konzekvenciájú ügye a kegyelmi botrány, melyben a kormánypárt több erős politikusát is elveszítette, nem beszélve a választóik egy részéről. A Fidesz-KDNP legfontosabb politikai feladata nyárig, hogy visszajuttassa szavazóit a botrány előtti „nyugalmi állapotba” amikor még az ellenzékkel és a homoszexualitással tudták a pedofiliát egybe mosni, nem a kormányzattal. Ennek egyik leghatásosabb eszköze, ha az Orbán Viktor évértékelőjében bejelentett pedofilelles törvénycsomagba be tudnak csempészni olyan elemeket, amit az ellenzék valamilyen oknál fogva nem tud megszavazni, legyen ez egy antidemokratikus vagy szélsőségesen homofób passzus vagy újabb hatalmi és gazdasági centralizáció.

A botrány érzékeny tette a nyilvánosságot hasonló esetekre, amely mindenképpen pozitív hozama az egyébként sajnálatos eseményeknek. Ha a kormánypárt következő intézkedései valamiért nem bizonyulnak hatásosnak a pedofil bűncselekmények megelőzésében, a nyilvánosság erejében továbbra is bízhatunk.